

йомедат, кученангайыме шокта: таче айдеме лийын, а эрла кышажат йүкшен кертеш, от пале, көм солалтат". Но йүкынжө нимомат ыш лук.

Олюк нуным ужатен колтыш, пошкудышто кузерак коштыт — умылаш кайыш. Маныт, нуно түр пörтыш пуреныт ыле. Мийыш — уке улыт. Йолташшамычше денат тергыш. Йомыныт! Пытаргышлан уремыште Майрам ужо. Тудыжо кутырыкта:

— Тугай чапле

лашке лъор-лъор аракам йоктарат. Шкешт йүйт, а Чойнын ала шкем шижмыже уло, ала пешак лүдын — ок подыл.

— Мый тый дечет, кугун тунемше деч, эше ик гана йодам: кө тугай Сталин? Мом тый аңыралан шотлен шинчылтат мемнам, а? Кө тугай Сталин, каласе, але мый тыйым... а? Ойлет але огыт? Ну!"

Олюкын кид лупшалмыж почеш үдыр-влак мураш, кадыргылаш тунгалыч. Озан эргыже кынеле да, черпыт атым кидышке кучен, йүкташ пиже. Тидын годым Олюк чот руштшо-влак ончыч Чойным шүдырале: "Каена! Тый кызыт тешеч мый денем пырля от лек гын, кошаргет!" Мирон Ни-

ТУНАМ ПОЭТЫМ ШЫНДАШ ВАҢЕНЫТ

Мирон Чойнын шочмыжлан кандашле ий

МОРКО районысо ик ялыште Шале вел семынак, Крешеным пайремла. Ордыж ялла гыч родо-тукым дек имным кычкен, кудал толыт, пырля йокмам тынак кондат, шот дене юмылук ваштареш шогалыт да лумын ямдылыме мурышым мурат, пыртак кочмо-йүмө шотым ыштат да, ял мучко гармонным шоктен, куштен-веселаен коштыт. Кугун, кызытсе семын, локен вочышым от уж.

Ынде тугай чевер пайрем эртымылан шуко жапвудла иоген каен, 1937 — 1938 ийла-сын тунамсе рат дене шарнен от шукто.

Починга уремыштат весела Сергейын

чиеман улыт, тунар йолгыжыт, почеламутым лудыт. Мемнан ушна каен. Эре тыйым ойлат, үстелтөр гычше лекна, маныт. Вара Казак Миклаетше ала көн деран лакеме. А Миронет, Большаковет, ну, кузерак ойлат эше, Чойнет, эшеат талырак ала-мо. Ну вет ушыж дене почеламутышым лудеш, кушта — воктечше ойырыммет ок шу. Кызыт тудым пырля вүден нангайышт.

Шоналтыш Олюк, көмыт улыт нуножо. Але кок ият эртен оыл, мундырч толшо енын кышаже лупшал пörтеш тувыт йомын. Кычал толашышт, верештын огытыл. Пути-

колаевич кынеле, үдыршамыч дене үстел ваштареш шогалын, тау мурым мурыш. Да чыланат пырля лектын ошкылбыч. Шенгечышт озан эргыже поэтым пеш сөрвалыш, мемнан дене код, мане. Но Олюкын кид гыч Чойн мучыштен ыш керт.

Теве тыге каласкален ыле мыланем Сергей Олюк саде ялыште.

Большаков Мирон Николаевич 1951 ий марте Чойн псевдоним дене илен. Тудо Морко район, Элекенер ялеш 1918, тулан ий годым шочын. Олыкшо, тудым утарыше, 16-шо ийын.

Поэтын ача-аваже кресанык лийыныт. Шымияш школым пы-

Починга уремештат
весела. Сергейын
Олюкшо Кожлаерыште
пырля тунемме йолта-
шыже-влакым пошку-
дышто ужынат, лумы-
нак ұжаш кайыш, кон-
дыш, ұстел йыр поген
шындыш. Поэт лумын
налын шуктышо Мик-
лай Казаков, тудын
йолташыже Мирон
Большаков тугай весе-
ла да кумылан улыт, ну-
нын пелен еше коктын
шогат, ұдыр нуныжым
ок пале. Мирон Никола-
евич дене школыш
пырля куржталынт,
уроклан ямдылалты-
ныт. Уна-шамыч тидым
йўкын шарнен шинчат,
кокклан тугай сылне
мыскарам каласен пу-
ат — ешге, пошкудыге,
кў тыште уло, рўж вош-
тылт. Вара Миронжо
муралтенат пуыш.
Удыр уна-шамычым
сыйла, сырам темен ку-
чыкта.

— Мирон Николае-
вич, тыйже молан еше
вес лумын налынат?
Газетыште возыметым
лудым да йодам. Чойн-
жо мом ончыкта? — йо-
деш.

— Возышо-шамычын
псевдоним манмышт
лийшаш, — ұдырла во-
жылынак шыргыжал
ойла Мирон Николае-
вич. — Возымен чоным
ылыжтарыже, шонем.
Да мут чойнла йонгалт-
ше — тиде весе. Улыт
мемнан возышо кок-
лаште Айдемкрот ман-
мат, но возалтешыже
Айзенворт, Макс Май-
нымат лудынат дыр?

Удыр лўдынак шо-
налытш: “Молан Ай-
зенвортшым Айдем-
крот манеш? Тыге вет
сай огыл. Уна, яллаште
ен-шамыч чўкыдын

Кычал толашышт, ве-
рештын огылт. Путы-
рак лўдо. Неужто вара
Мирон Большаков ну-
нын кидеш лиеш?

Чонжо чон олмышто
огыл. Пырля тунемме
йолташ улыт. Саде
пўртыш пурен лекташ
лие. Пўртончылно
шып. Лач лум ик лукеш
пургыжтен шынден.
Омсам почо гын... Сур-
тоза ден эргыже Чой-
ным кок велым ұстел
воктен авырен шинчы-
ныт, пешак агыртарат:

— Тый кугун тунемше
да еше марий газетыш
журналист-селькор се-
мын возышо улат. Ста-
лин кў тугай?

— Сталин шотышто
тый кузе шонет? —
ешара эргыже, шкеже
ачажым йыштак кынер-
вуйжо дене брдыж гыч
шуралта.

Олюкын вуйуш тын-
ге-тунге кайыш: “Мом
толашат тиде Чойн де-
не, вет нине кошарты-
нешт тудым!” Шуюк ыш
шогылт, ала-мом кўле-
шан огылым йодат,
тўрштен лекте веле.
Шкеже шона: Мирон
Чойным тышеч утарен
ом керт гын, таче ала-
мом лиеш, лучо тачак
тышеч утараш ыле.
Йолташ ұдыр-шамыч
дек коштедыш. Пырля
тунемме ныл йолташ
ўдырым чумырен кер-
те. “Айста Чойным ута-
рен луктына”, — мане.
Да шукат ыш лий, саде
шучко сурт век тарва-
нышт. Пурен шогаля-
ыч. Мирон Большаков
нимом ок кўтыро, туд-
лан мом ойлымым шы-
пак шотшо дене ко-
лышт шинча. Каяш
тарвана гынат, тудын
вачыжым темдалыт.
Оза-шамыч, кок пўрье-
нак, черпыт гыч стакан-

кресаньбык лийынт.
Шымыаш школым пы-
тарен, Морко медраб-
факыште тунемеш.
1936 ийын илышыжым
журналистика дене
кылда, “Резе комму-
нист”, “Марий комму-
на” газет редакция-
лаште ышта. 1951 ий-
ыште Книгам лукшо
марий издательство
пашаен лиеш, тушечак
пенсийыш кая.

Икымше почеламу-
тым 1934 ийыште са-
выктен. 1943 ийыште
икымше почеламут
книгаже лектын. Шую-
жым тудо мыскаралан
шўманеш, ойлымаш-
шамычыма т шагал
огыл газетлаш луктеш.
1960 ийыште посна
книга дене печатла.
Шуюк почеламутшым
мурыш пыштыме, ра-
дио дене йонга. Шагал
огыл книгаж луктеш:
“Тулан жап”, “Мемнан
мурына”, “Тынас эр”,
кызытат эн палыме
“Курезе ден кармы-
вонго”, “Шочмо кун-
дем”, “Кече шыргы-
жеш”, “Сондык тич по-
янлык”, “Чон мотор-
лык”, “Уремыште шо-
шо”, “Кў тиде?” Возы-
мыжо рушлаштак куса-
ралтын.

Саде ялыште Кре-
шене пайрем годым
Олюк йолташыжым,
пырля тунемшыжым, ок
вашлий гын, тудым
могай пўрымаш вуча ул-
маш гын? Лач тунам,
кумло шымше ийыште,
шуюк тунемше эн илы-
шыж дене чеверласен.

Юрий ГАЛЮТИН.

Снимкыште: Мирон
Николаевич Больша-
ков-Чойн.

**(Фотом редакцийн
архивше гыч налме).**